

Práva a povinnosti znalců a právní aspekty oceňování

2. blok

Práva a povinnosti znalců dle ZnalZ a vyhlášek

Judikatura vztahující se k právům a povinnostem znalců

Rozhodovací činnost Ministerstva spravedlnosti

© Miroslav Frýdek

Prezentace slouží jako studijní materiál pro účastníky kurzu Oceňování lesa a rostlinstva 2024 pořádaného Lesnickou a dřevařskou fakultou MENDELU ve dnech 11. – 12. října 2024 a není volně šiřitelná bez písemného souhlasu autora. Názory v něm uvedené jsou pouze odbornými názory autora, profesní

2. blok

- A. Práva a povinnosti znalců dle ZnalZ a vyhlášek
- B. Judikatura vztahující se k právům a povinnostem znalců
- C. Rozhodovací činnost Ministerstva spravedlnosti

Obecné povinnosti znalce – § 1 odst. 3 a 4 ZnalZ

Znalec je povinen vykonávat znaleckou činnost pouze:

- v oboru a odvětví a případně specializaci, pro které má oprávnění,
- s odbornou péčí,
- nezávisle,
- nestranně
- ve sjednané nebo stanovené době.
- osobně (to platí i v případě, že znaleckou činnost vykonává ve znalecké kanceláři)

3

Porušení povinnosti znalce = odpovědnost za přestupek

Přestupky – § 39 ZnalZ

- vykoná znaleckou činnost v oboru, odvětví nebo případně specializaci, pro které nemá oprávnění vykonávat znaleckou činnost,
- nevykoná znaleckou činnost s odbornou péčí, nezávisle, nestranně, ve sjednané nebo stanovené době nebo osobně,
- vykonává činnost znalce v době pozastavení oprávnění
- nesplní svou oznamovací povinnost řádně nebo ve stanovené lhůtě,
- neoznámí zadavateli bezodkladně skutečnost, pro kterou nesmí vykonat znalecký úkon, nebo vykoná znalecký úkon ve věci, v níž měl být vyloučen,

4

- odmítne orgánu veřejné moci provést znalecký úkon, nebo odmítne písemný znalecký úkon osobně stvrdit, doplnit nebo jeho obsah blíže vysvětlit,
- nezachová mlčenlivost o skutečnostech, o kterých se dozvěděl v souvislosti s výkonem své znalecké činnosti,
- poruší povinnost poučit další osoby o povinnosti mlčenlivosti,
- nevyhotoví stejnopis znaleckého posudku předloženého v listinné podobě nebo jej neuchová po dobu alespoň 10 let,
- nezajistí, aby znalecký posudek obsahoval veškeré požadované náležitosti,
- neoprávněně opatří znaleckou pečeti listinu, která není znaleckým posudkem,

5

- nezapisuje údaje do evidence posudků nebo je nezapisuje řádně,
- nesjedná smluvní odměnu před započítáním práce na posudku
- vyúčtuje vyšší znalečné.

Výše pokut

- pokuta do 75. 000 Kč
- pokuta do 250. 000 Kč
- pokuta do 500. 000 Kč

6

Co je to „profesní“ přestupek znalce?

- Přestupkem je společensky škodlivý protiprávní čin, který je v zákoně za přestupek výslovně označen a který vykazuje znaky stanovené zákonem, nejde-li o trestný čin. (§5 PZ)
- Přestupek je porušení profesní povinnosti znalcem, porušení je jako přestupek označeno a zároveň se nejedná o trestný čin

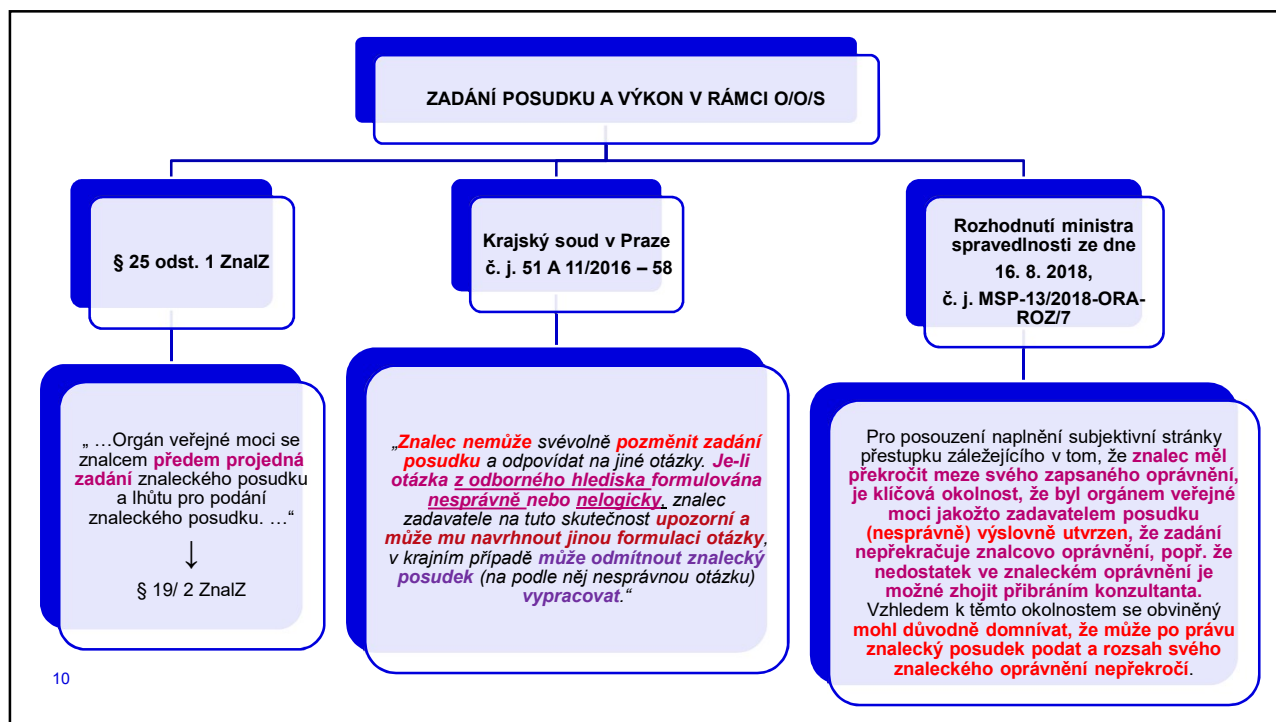
Cíl přestupkového řízení

- V řízení o přestupku je rozhodováno o vině a trestu za porušení práva; cílem řízení je zjištění, zda znalec **porušil** nějakou povinnost nebo ji **nesplnil**.

Výkon mimo obor, odvětví a zvolenou specializaci

- § 39 odst. 1 písm. a) ZnalZ: Znalec (ZK, ZÚ) se dopustí přestupku tím, že v rozporu s § 1 odst. 3 vykoná znaleckou činnost v oboru, odvětví nebo případně specializaci, pro které nemá oprávnění vykonávat znaleckou činnost.
- § 39 odst. 2 písm. c) ZnalZ: Za přestupek se uloží pokuta do 500000 Kč.

9

Skutkové versus právní otázky

Například:

- sp. zn. III. ÚS 1076/08 ze dne 15. 8. 2008 (N 144/50 SbNU 269): Zjištění nepřičetnosti jako okolnosti vylučující trestní odpovědnost je otázkou právní; její posouzení náleží orgánům činným v trestním řízení na základě skutečností vyplývajících z provedených důkazů. Povaha této otázky však vyžaduje, aby toto posouzení bylo založeno na skutkovém podkladu, který představuje procesní uplatnění odborných znalostí z oboru psychiatrie...
- sp. zn. 23 Cdo 4923/2016: Nejvyšší soud se zabýval otázkou, jestli podmínkou platnosti nájemní smlouvy je okolnost, že předmět nájmu není předmětem jiné (dříve uzavřené) nájemní smlouvy (je tzv. právně volný).
- Výjimka: **znalecký obor Právní vztahy k cizině** - se znalci mohou (musí) vyjadřovat k právním otázkám týkajícím se práva jiného státu.

11

- Prof. Bradáč: „.... nedílnou součástí znaleckého posudku jsou otázky a odpovědi. Zde znalec postupně cituje otázky, jak mu byly položeny, a ke každé vždy uvádí odpověď, jak vyplývá z rozboru provedeného výše v posudkové části. Přitom je třeba dbát toho, že znalci nepřísluší hodnotit právní otázky.
- Pozn. k právním a skutkovým otázkám se ještě dostaneme.

12

Řešení právních otázek MSP-8/2022-OINS-SRZT/1 -

<https://rozhodnuti.justice.cz/rozhodnuti/419442>

Pokuta: 6 500,-

- Znalec v ZP uvádí, že chodkyně měla upustit od úmyslu přejít vozovku a s přecházením počkat, až vozidlo projede.
- Znalec dále popisuje, že chodkyně vytvořila tím, že vstoupila do vozovky (na přechodu) pro řidiče vozidla náhlou a nečekanou překážku.

13

- Znalec uvádí, že **reakce chodkyně na blížící se vozidlo byla nevhodná**, v návaznosti na což **[cítuje ustanovení zákona č. 361/2000 Sb., o silničním provozu](#)**, které stanoví, že chodec nesmí vstupovat na přechod pro chodce nebo na vozovku bezprostředně před blížícím se vozidlem. Následně znalec rozvíjí svoji úvahu, že kdyby chodkyně počkala 3 sekundy, mohla vozovku bezpečně přejít.
- Znalec **výše uvedeným postupem hodnotí správnost jednání chodkyně, místo aby se věnoval zadání znaleckého posudku a držel se své specializace**, kterou jsou „technické posudky o příčinách silničních nehod“. Znalec **jednak uvádí své hypotetické úvahy, které nejsou předmětem zadání znaleckého posudku, jednak hodnotí jednání chodkyně z právního hlediska a odpovídá tak na právní otázku, což mu jako soudnímu znalci nepřísluší.**
- **Posuzování právních otázek nespadá pod obor činnosti znalce. Obviněný překročil své oprávnění, když se ve znaleckém posudku vyjadřoval k otázce, jak se chodkyně na přechodu měla či neměla chovat.**

14

Závěry

- Skutková podstata přestupku postihuje překročení rozsahu **znaleckého oprávnění**, tedy vykonání znalecké činnosti v oboru, odvětví nebo i jen ve specializaci, pro které nemá znalec zapsané oprávnění.
- Veřejný zájem na potrestání znalce, který překročil zapsané oprávnění lze dovodit ze skutečnosti, že jeho **odborná způsobilost nebyla k danému oboru/odvětví/specializaci ověřena.**
- **Znalec může překročit svou odbornost jen k jinému k existujícímu znaleckému oboru/odvětví či specializaci** (znalec nepřekročil obor např. právní vztahy k cizině) – toto však není předmětný případ, **ALE MSp uvedlo**

15

- „Řešení právní otázek je dle MSp výkon mimo znalecké činnosti mimo činnost v zapsaném oboru a odvětví/specializaci a vede k spáchání přestupku.“

16

Pozor na:

Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 24. 4. 1997, sp. zn. 2 Tzn 19/97

„II. **Znalecký posudek nelze odmítnout jen proto, že znalec se nad rámec svého oprávnění vyjadřoval i k otázkám právním.** Skutečnost, že znalec ve svém posudku zaujme stanovisko k otázce, jejíž zodpovězení přísluší soudu, **nečiní tento posudek nepoužitelným, pokud obsahuje odborné poznatky a zjištění, z nichž znalec tento právní závěr učinil a které umožňují, aby si soud tentýž nebo jiný takový závěr dovodil sám.**“

17

Znalec nevykonává činnost s odbornou péčí

- **§ 39 odst. 1 písm. b) ZnalZ:** Znalec (ZK, ZÚ) se dopustí přestupku tím, v rozporu s § 1 odst. 3 nebo 4 nevykoná znaleckou činnost s odbornou péčí,
- **§ 39 odst. 2 písm. c) ZnalZ:** Za přestupek se uloží pokuta do 500000 Kč.

18

Co je to odborná péče?

- Odborná péče je neurčitý právní pojem,
- Je dotvářen praxí a judikaturou; např. IV. ÚS 3065/2012 – není možné sestavit (u pojišťovacího makléře) vyčerpávající seznam zahrnující každou eventualitu jednání.
- **Odborná péče = schopnost jednat se znalostí a pečlivostí, která je s určitým stavem či povoláním spojena.**
- Odborná péče je nejvyšší standart péče, je vyšší než běžná péče a péče řádného hospodáře

19

Výkladové ustanovení metodické instrukce k předchozímu znaleckému zákonu – k § 22 odst. 1 instrukce MSp č. 8/2017

- **Řádným výkonem** znalecké nebo tlumočnické činnosti ve smyslu § 8 zákona o znalcích a tlumočnících se rozumí nejen dodržení stanovených formálních a obsahových náležitostí úkonu (§ 13 a § 14 vyhlášky), ale též **provedení úkonu s náležitou odbornou péčí (lege artis)**. Správní orgán je oprávněn ověřit, zda je závěr posudku přezkoumatelný a postup znalce opakovatelný, zda neodporuje zásadám formální logiky, zda měl znalec k dispozici všechny relevantní podklady a náležitě je v posudku označil a zda s přihlédnutím ke vstupním informacím použil určitou metodu, postup či údaj důvodně; bere při tom v úvahu i způsob, jakým znalec vysvětlil posudek orgánu veřejné moci v rámci výsledku, případně též závěr revizního znaleckého posudku. Za daným účelem si správní orgán zpravidla vyžádá součinnost sboru pro znalecké otázky.

20

Náležitá odborná péče (Bulletin 4/2023)

- I. Projevem výkonu znalecké činnosti s náležitou odbornou péčí je povinnost znalce ve znaleckém posudku **zaznamenat způsob, jakým znalec ke svým závěrům došel**, tedy znalec je povinen dostatečně popsat zkoumaný jev, zdroje dat, z nichž čerpal, metodu, kterou postupoval, jakož i všechny podstatné úvahy, kterými se při výběru dat a metody řídil.
- II. Znalec si musí být vědom toho, že jeho znalecký posudek budou dále využívat laici v jeho oboru, a tak se ve znaleckém posudku nemůže omezit na podání odborného závěru, nýbrž **z posudku musí mít čtenář možnost seznat, z kterých zjištění v posudku znalec vychází, jakou cestou k těmto zjištěním dospěl a na základě jakých úvah došel ke svému závěru.**

21

- III. Odkaz na archiv znalce v podobě jím vypracovaných znaleckých posudků či souboru znalcem vytvořených dat (databáze) nelze považovat za řádné určení zdroje dat, neboť se jedná o zdroje, které nelze nijak ověřit. Aby tyto zdroje byly při znaleckém zkoumání použitelné a **aby byla zajištěna přezkoumatelnost znaleckého posudku v této části, musí znalec jím použitý zdroj dat (vlastní archiv či databázi) řádně označit a musí je vložit do příloh znaleckého posudku.** Jen tento postup zajišťuje přezkoumatelnost znalcem použitých dat ve znaleckém posudku.

22

Rozhodnutí MSP-15/2022-OINS-SRZT/3 (příkaz, Mgr. Žemlová)

Znalkyně vypracovala ZP ve kterém stanovila cenu obvyklou pronájmu pozemku, přitom:

- obvyklou cenu určila na základě srovnávacího vzorku, který obsahoval ceny pronájmu šesti parkovacích stání, přičemž z posudku není zřejmé, z jakého zdroje tyto ceny obviněná získala ani jakého jsou data, zároveň se jedná o parkovací stání, která jsou co do umístění nesrovnatelná,
- bez výpočtu či vysvětlení stanovila cenu v čase a místě obvyklou na částku 800 Kč za měsíc, aniž by bylo zřejmé, jak se tato cena vztahuje ke srovnávacímu vzorku, a jak obviněná k této částce došla,

23

Zjištěný skutkový stav

- Účel ZP: řešení majetkoprávního sporu mezi [územní celek] a objednatelem posudku.
- Úkolem znalkyně bylo stanovit cenu obvyklou pronájmu pozemku. Ocenění mělo být provedeno podle zákona č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku, k určitému dni.
- Znalkyně při určení ceny postupovala porovnávacím způsobem. Obviněná nejprve vytvořila srovnávací vzorek čítající celkem šest cen za pronájem parkovacích stání. Z parkovacích stání použitých pro srovnání se nacházejí dva v [obec] ([obec] III – [obec], cena 1000 Kč/měsíc a [obec] XXXII – [obec], cena 800 Kč/měsíc), jeden v [obec] [obec] (cena 500 Kč/za měsíc), jeden v [obec] (cena [číslo]), jeden v [obec] (cena 1000 Kč měsíc) a jeden v [obec] – [obec] (1 500 Kč/měsíc).
- Poté, co znalkyně vytvořila uvedený porovnávací vzorek stanovila cenu v čase a místě obvyklou na částku 800 Kč/měsíc. Tuto částku vynásobila počtem parkovacích stání (14 parkovacích stání) a dále počtem měsíců (12 měsíců), čímž došla k ceně 134 400 Kč, kterou zaokrouhlila na částku 130 000 Kč.

24

- **Způsob určení obvyklé ceny upravuje ZOM v § 2 odst. 2:** „Obvyklou cenou se pro účely tohoto zákona rozumí cena, která by byla dosažena při prodejích stejného, popřípadě obdobného majetku nebo při poskytování stejné nebo obdobné služby v obvyklém obchodním styku v tuzemsku ke dni ocenění. Přitom se zvažují všechny okolnosti, které mají na cenu vliv, avšak do její výše se nepromítají vlivy mimořádných okolností trhu, osobních poměrů prodávajícího nebo kupujícího ani vliv zvláštní obliby. [...] Cena vyjadřuje hodnotu majetku nebo služby a určí se ze sjednaných cen porovnáním.“

25

Výklad MSP:

- Ze ZOM jednoznačně vyplývá postup, jakým se obvyklá cena určuje. Tímto postupem je znalec vázán a nemůže se od něj odchýlit.
- Ze všech odborně možných postupů zákon nařizuje použití metody porovnávací, přitom stanoví podmínky, které musí být při použití této metody dodrženy.
- Při použití této metody je především nutné porovnávat majetek srovnatelný, tedy mající shodné nebo podobné vlastnosti v podstatných znacích, které jsou z hlediska vlastností jednotlivých nemovitostí určující. Vlastnosti nahodilé, vedlejší nebo jen okrajové, stejně jako mimořádné okolnosti, nelze při určování obvyklé ceny zohledňovat. Naopak musí být vyloučeny.

26

Pochybení znalkyně

Znalkyně v daném případě určila cenu porovnáním, přičemž se dopustila několika pochybení:

- v rozporu se ZOM zahrnula do porovnávacího vzorku také ceny z pronájmu pozemků, které jsou co do polohy nesrovnatelné s oceňovaným pozemkem.
- [jméno] za parkovací stání v [obec] nelze použít pro srovnání cen za parkovací stání v [obec].
I laikovi je zřejmé, že cenová hladina parkovacích stání v hlavním městě je mnohem výše postavená než v dalších městech,
- stejně nevhodné je používat srovnání s krajskými městy, zvláště pak s těmi, které jsou jako [obec] vzdálené více než 250 km.
- znalkyně neuvedla zdroj, ze kterého získala údaj o použitých cenách, tedy nelze ověřit věrohodnost zdroje, ze kterého čerpala, zda se jedná o ceny nabídkové nebo realizované a k jakému datu se váží.

27

- znalkyně zcela opominula v ZP uvést, jakým způsobem došla k částce 800 Kč, kterou prohlásila za cenu v čase a místě obvyklou. Tato částka neodpovídá ani průměru ani mediánu cen zahrnutých ve srovnávacího vzorku a v posudku chybí jakákoliv úvaha o tom, jakými úvahami se obviněná řídila při jejím určení.

28

Závěr

- MSp došlo k závěru, že znalkyně při stanovení ceny postupovala způsobem, který je nejen v **rozporu s oceňovacími předpisy**, ale **také zcela nepřezkoumatelný**, neboť z posudku nelze seznat, zda obviněnou použité ceny pocházejí z věrohodného zdroje, jakého jsou stáří a zda se vůbec jedná o ceny realizované, stejně tak nelze zjistit, jak z použitého srovnávacího vzorku obviněná došla ke konečné ceně.
- Tento způsob výkonu znalecké činnosti nelze považovat za provedený s odbornou péčí.
- Znalkyně tím, že nepostupovala při výkonu znalecké činnosti s odbornou péčí, naplnila formální znaky přestupku podle § 39 odst. 1 písm. b) ZnalZ.

29

Nejvyšší soud, sp. zn. 28 Cdo 329/2010

- ... znalec se v posudku nesmí omezit na podání odborného závěru, nýbrž z jeho posudku musí mít soud možnost seznat, z kterých zjištění v posudku znalec vychází, jakou cestou k těmto zjištěním dospěl a na základě jakých úvah.

30

Městský soud v Praze, č.j. 11 A 231/2018-53

- „Z logiky věci není možno dospět k závěru, že povinnost řádně vykonávat znaleckou činnost zahrnuje pouze požadavek na tom, aby posudek obsahoval veškeré formální náležitosti. Znalecká činnost je vysoce kvalifikovaná činnost, která má své postupy a náležitosti, proto je znalec kromě výsledné formální stránky posudku povinen posudek také řádně zpracovat, zvolit tedy správnou metodu, postup, obstarat potřebné podklady. Znalec musí své postupy řádně a logicky odůvodnit a vysvětlit, jaké metody při zpracování použil a proč to udělal. **Právě odůvodnění, vysvětlení, uvedení rozhodných skutečností představují řádný výkon znalecké činnosti.**“

31

Nejvyšší soud, sp. zn. 22 Cdo 1810/2009

- „ (...) hodnocení důkazů znaleckým posudkem tedy spočívá v posouzení, zda závěry posudku jsou náležitě odůvodněny, zda jsou podloženy obsahem nálezu, zda bylo přihlédnuto ke všem skutečnostem, s nimiž se bylo potřeba vypořádat, zda závěry posudku nejsou v rozporu s výsledky ostatních důkazů a zda odůvodnění znaleckého posudku odpovídá pravidlům logického myšlení. **Aby soud mohl znalecký posudek odpovědně hodnotit, nesmí se znalec omezit ve svém posudku na podání odborného závěru, nýbrž z jeho posudku musí mít soud možnost seznat, z kterých zjištění v posudku znalec vychází, jakou cestou k těmto zjištěním dospěl a na základě jakých úvah došel ke svému závěru.**“

32

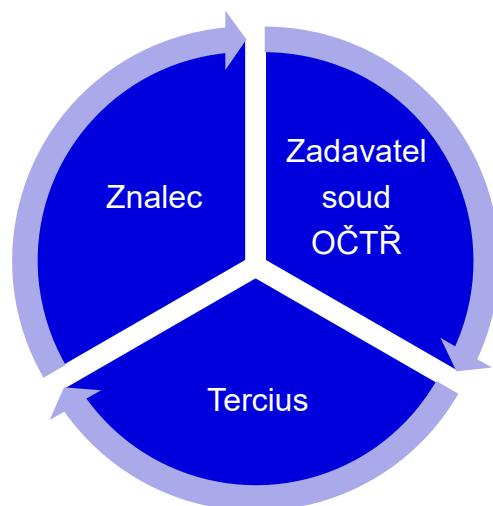
Znalec nevykonává činnost nezávisle

- § 39 odst. 1 písm. b) **ZnalZ**: Znalec (ZK, ZÚ) se dopustí přestupku tím, v rozporu s § 1 odst. 3 nebo 4 nevykoná znaleckou činnost nezávisle,
- § 39 odst. 2 písm. c) **ZnalZ**: Za přestupek se uloží pokuta do 500000 Kč.

33

Nezávislost:

- Znalci nesmějí při výkonu své činnosti přijímat pokyny týkající se obsahu znaleckých úkonů od jiných osob a ani tyto pokyny plnit. V rámci výkonu znalecké činnosti se tedy znalci nesmějí nacházet ve vztahu subordínace (podřízenosti).

34

Nezávislost a metodický požadavek na ZP – transparence

- Údaje použité ve znaleckém posudku jsou spolehlivé, jestliže pocházejí z věrohodného zdroje, nezávislého na znalci nebo některé ze stran
- U všech údajů a podkladů musí být uveden zdroj
- Nedodržení zásady transparency může vést k neopakovatelnosti znaleckého posudku

35

Znalec nevykonává činnost nestranně

- **§ 39 odst. 1 písm. b) ZnalZ:** Znalec (ZK, ZÚ) se dopustí přestupku tím, v rozporu s § 1 odst. 3 nebo 4 nevykoná znaleckou činnost nestranně,
- **§ 39 odst. 2 písm. c) ZnalZ:** Za přestupek se uloží pokuta do 500000 Kč.

36

Nestrannost = nepodjatý znalec

V souvislosti s výkonem znalecké činnosti nesmí existovat vztah podjatosti vůči:

- zadavateli,
- kterékoliv ze stran případného sporu či účastníkovi řízení či jeho zástupci,
- orgánu veřejné moci či
- podjatosti pro vztah znalce k věci

37

Podjatost znalce - § 18 ZnalZ - vyloučení znalce

Znalec nesmí provést znalecký úkon, jestliže lze mít důvodnou pochybnost o jeho nepodjatosti pro jeho poměr:

- k věci,
- účastníkovi řízení nebo jeho zástupci,
- zadavateli, orgánu veřejné moci, který znalecký posudek zadal nebo provádí řízení nebo při jiném postupu správního orgánu, kde má být znalecký posudek použit.

38

**Rozsudek NSS ze dne 26.09.2022, č.j. 8 As 34/2021 – 48, bod 26, pozn. ZP
byl vypracován dle ZnalZ 1967**

- Aby znalecký posudek plnil svoji roli, tj. pomohl orgánu veřejné moci učinit si úsudek o odborné otázce podstatné pro rozhodnutí ve věci, je nezbytné, aby byl vypracován objektivně.
- Pojmovým znakem výkonu znalecké činnosti proto je nestrannost a nezájatost. Tomu odpovídá i slib znalce, ve kterém se zavazuje, že bude znaleckou činnost konat nestranně.
- Zásada nestrannosti znalce nachází svůj odraz ve znaleckém zákoně, který zakazuje znalci podat posudek, jestliže lze mít pro jeho poměr k věci, k orgánům provádějícím řízení, k účastníkům nebo k jejich zástupcům pochybnost o jeho nepodjatosti.
- Posuzování podjatosti znalce pak zákon o znalcích svěřuje orgánu, který jej pro podání posudku ustanovil.

39

- Jestliže účastníci řízení neoznámí tomuto orgánu skutečnosti svědčící o tom, že je znalec podjatý, nezbavuje to znalce povinnosti, aby sám v každém jednotlivém případě posoudil, zda se v dané věci necítí být subjektivně podjatý či zda neexistují objektivní okolnosti, které by mohly zavdat pochybnosti o jeho nestrannosti.
- Podle znaleckého zákona je znalec povinen neprodleně oznámit danému orgánu své vyloučení ve věci pro podjatost, jakmile se dozví o skutečnostech, které ji zakládají.
- Zákon o znalcích tak výslovně předpokládá aktivitu ze strany znalce pro naplnění zásady nestrannosti.

40

Postup

- Znalec musí bezodkladně oznámit možnou podjatost (jakmile se dozví skutečnosti) – povinnost oznámit skutečnosti, pro které nesmí podat posudek
- **Zadavatel** (FO, PO, orgán veřejné moci) **rozhodne o tom, zda je znalec vyloučen**
- Úprava podjatosti znalce platí i na konzultanta

41

Vyloučení znalce

- **v trestním řízení** o vyloučení znalce rozhoduje orgán činný v trestním řízení, který jej k podání znaleckého posudku přibral, a v řízení před soudem předseda senátu,
- **v občanském soudním řízení** o vyloučení znalce rozhoduje předseda senátu, přičemž proti jeho usnesení není přípustný opravný prostředek,
- **v soudním řízení správním** musí znalec sdělit důvody své podjatosti předsedovi senátu, přičemž o vyloučení znalce rozhoduje senát jako celek,
- **ve správním řízení** – rozhoduje se dle § 14 SŘ

42

Neoznámení podjatosti jako přestupek

- § 39 odst. 1, písm. e) **ZnalZ**: Znalec se dopustí přestupku tím, že v rozporu s § 18 neoznámí zadavateli bezodkladně skutečnost, pro kterou nesmí vykonat znalecký úkon, nebo vykoná znalecký úkon ve věci, v níž měl být vyloučen.
- § 39 odst. 2, písm. c) **ZnalZ**: Za přestupek se uloží pokuta do 500000 Kč.

43

Rozhodnutí ministra spravedlnosti ze dne 3.8.2017, č. j. MSP-40/2017-ORA-ROZ/3

- Vyloučení znalce je právní skutečností, která nastává v důsledku existence takového poměru znalce k věci, k orgánům provádějícím řízení, k účastníkům nebo k jejich zástupcům, který je způsobilý založit pochybnost o jeho podjatosti. Rozhodnutí o vyloučení znalce **je rozhodnutím deklaratorním**, nikoli konstitutivním, a tedy nezakládá žádná hmotná subjektivní práva ani neukládá hmotněprávní povinnosti, které tu předtím nebyly, nýbrž toliko autoritativně – **z důvodu právní jistoty účastníků řízení – potvrzuje právní skutečnost, která již dříve nastala bez ohledu na takové rozhodnutí.**

44

- **Rozhodný je faktický stav odůvodněný konkrétními skutkovými okolnostmi**, které mohou zpochybňovat podání nestranného a odborného znaleckého posudku znalcem, a nikoliv existence procesního rozhodnutí, kterým byl tento faktický stav deklarován.
- Zákaz podat ZP platí rovněž ve vztahu k objednatelům z řad soukromých osob;
- Znalecká činnost bez ohledu na osobu zadavatele musí být nadána veřejnou důvěrou v její odbornost a také nestrannost.

45

Právní úprava a judikatura

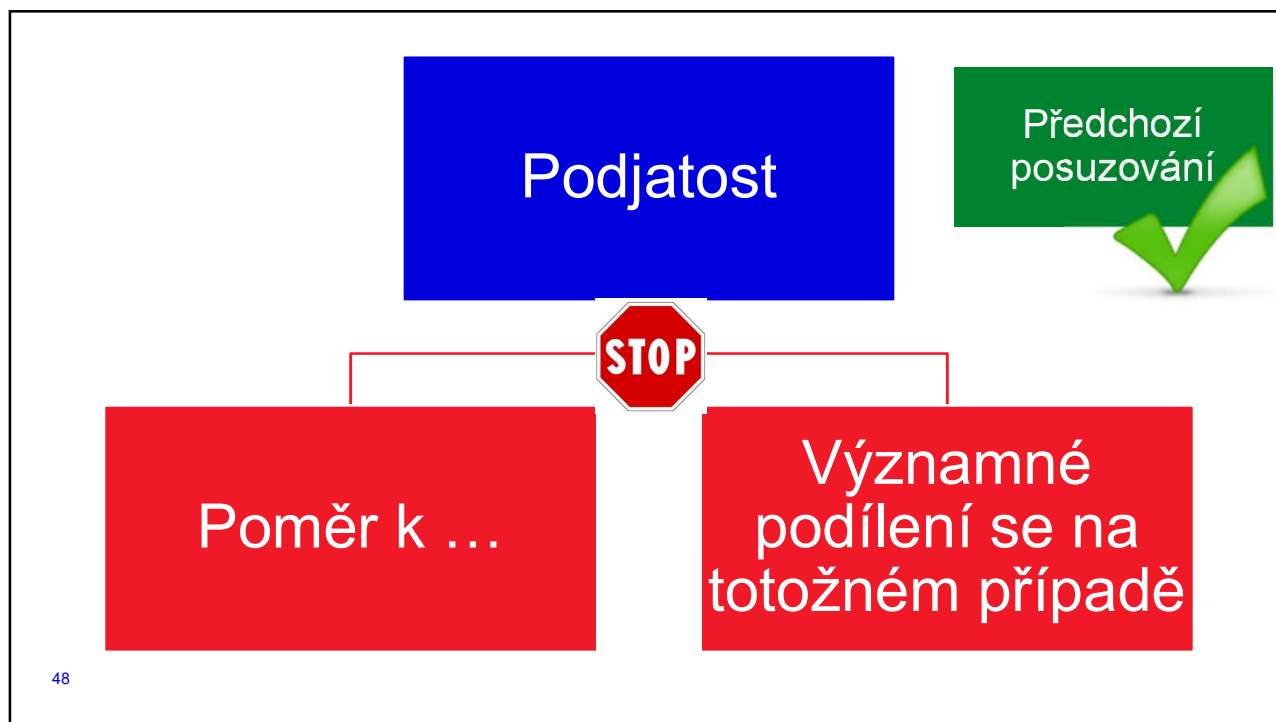
- **Znalec** (též znalecký ústav, znalec ad hoc) **nesmí podat posudek, jestliže lze mít pro jeho poměr k věci, k orgánům provádějícím řízení, k účastníkům nebo k jejich zástupcům pochybnost o jeho nepodjatosti.**
- **Znalec má uloženou povinnost neprodleně oznámit zadavateli skutečnosti pro které by mohl být vyloučen.** (sp. zn. 21 Cdo 2616/2013 = R 106/2014, sp. zn. NSS 8 As 142/2019)

46

Krajský soud v Českých Budějovicích, sp. zn. 15 Co 136/2003

- I. Okolnost, že soudem přibráný znalec již předtím podával ve stejné záležitosti znalecký posudek na soukromou objednávku účastníka řízení, zakládá pochybnosti o jeho nepodjatosti bez ohledu na to, jaký je meritorní obsah znaleckého posudku, a je důvodem pro jeho vyloučení (§ 11 zákona č. 36/1967 Sb.)
- II. Jestliže znalec nesdělil soudu skutečnosti zakládající důvody pro jeho vyloučení (§ 11 zákona č. 36/1967 Sb.), nemá nárok na odměnu a na náhradu nákladů.

47

48

Důvody podjatosti – ekonomická závislost znalce na zadavateli

Literatura: Úloha znalce v exekučním řízení – 2. část. Poláček, B. Komorní listy 4/2013:

- Otázka podjatosti je dána např. vztahem ekonomické závislosti, tedy **zda neexistují důvody, že přístup znalce při vypracování znaleckého posudku je vědomě či nevědomě ovlivněn pocitem loajality či kolegiality k zadavateli, nebo dokonce nepříznivým pracovním – společenským dopadem** (pozn. MF: už si mě nenajmou).

49

Dlouhodobá spolupráce s jedním zadavatelem – teze

- Opakovaná a dlouhodobá spolupráce může být důvodem, proč je mezi zadavatelem posudků a znalcem dlouhodobý smluvní vztah, který ve svém důsledku mohl vést k tendenčnosti znaleckých závěrů či větší míře pochopení znalce vůči potřebám zadavatele

50

Důvody podjatosti – ekonomická závislost znalce na zadavateli

- Nejvyšší soud ČR sp. zn. 21 Cdo 2616/2013, Okresní soud v Ostravě, sp. zn. 26 C 114/2010,
- Žalovaná tvrdila, že znalkyně je napojena na finance žalobkyně drtivou většinu jejích příjmů tvoří příjmy od ní. Soud vyzval znalkyni, aby zaslala přehled znaleckých posudků, které vypracovala v období od 1. 1. 2010 do 31. 12. 2014, a uvedla, v kolika případech byla objednatelem znaleckého posudku žalovaná.

51

Znalkyně odpověděla že podle jejich záznamů:

- v roce 2010 vypracovala celkem 40 posudků, z toho 12 pro žalovanou,
- v roce 2011 vypracovala 36 posudků, z toho 11 pro žalovanou,
- v roce 2012 vypracovala 29 posudků, z toho 6 pro žalovanou,
- v roce 2013 vypracovala 36 posudků, z toho 6 pro žalovanou,
- v roce 2014 vypracovala 51 posudků, z toho ani jeden pro žalovanou.

52

Závěr soudu

- Znalkyně **není vyloučena** ze znaleckého zkoumání v této věci.
- Je sice nepochybné, že znalkyně pro žalovanou společnost znalecké **posudky vypracovává**, avšak **nikoliv v takovém rozsahu**, aby bylo možné v této skutečnosti spatřovat podjatost znalkyně a její údajné „napojení na finance žalované“
- Navíc je **profesionální povinností znalce provést znalecké zkoumání nestranně** a své závěry formulovat výlučně na základě odborných znalostí.
- Soud dále poukázal na to, že znalecký **posudek je přesvědčivý a vyčerpávající, je náležitým logickým způsobem odůvodněn, podložen obsahem nálezů a je vypracován i na základě konzultantského posudku z jiného oboru**, a proto ani v tomto výsledku znaleckého zkoumání této znalkyně soud neshledal žádnou indicii svědčící o podjatosti znalkyně.

53

Analogie nález ze dne 16. srpna 2019, sp. zn. II. ÚS 1851/19.

Otázkou ekonomické závislosti „svobodného subjektu na odběrateli své činnosti“.

- **Podjatost rozhodce**, jenž v posledních letech rozhodoval více než 1 300 spisů, v nichž vždy jako vedlejší účastník vystupoval jeden subjekt. V takové situaci pak skutečně dle Ústavního soudu **bylo možno uvažovat o podjatosti** rozhodce, přičemž nebylo možno vyloučit, že v případě takového **opakovaného využívání jednoho a téhož rozhodce může** vztah mezi ním a oprávněným subjektem **přerůst až v ekonomickou závislost**. Vzájemné vztahy rozhodce a účastníků řízení je proto za popsanych okolností dle přesvědčení Ústavního soudu nutno posuzovat detailněji.

54

Znalec nevykonává činnost ve sjednané nebo stanovené době

- § 39 odst. 1 písm. b) **ZnalZ**: Znalec (ZK, ZÚ) se dopustí přestupku tím, v rozporu s § 1 odst. 3 nebo 4 nevykoná znaleckou činnost ve sjednané nebo stanovené době
- § 39 odst. 2 písm. c) **ZnalZ**: Za přestupek se uloží pokuta do 500000 Kč.

55

Nedodržení lhůt pro podání ZP

- Odpovědnost znalce za „včasnost“ – nutnost včasného plnění úkolů a dodržování termínů je dána z hlediska hladkého průběhu řízení, v nichž mají být znalecké úkony používány.
- Nesplnění této povinnosti může kromě přestupkové odpovědnosti založit též právo zadavatele zkrátit odměnu až o 50 %. (§ 8 odst. 1 VoZnaleč)

56

Skutkové podstaty

- Nepodání posudku bez náležité omluvy
- Měl dodat ZP a nedodal
- Nedodání i po opakovaných urgencích = vyšší sankce (pořádková pokuta od soudu)

57

Znalec nevykonává činnost osobně

- **§ 39 odst. 1 písm. b) ZnalZ:** Znalec (ZK, ZÚ) se dopustí přestupku tím, v rozporu s § 1 odst. 3 nebo 4 nevykoná znaleckou činnost osobně
- **§ 39 odst. 2 písm. c) ZnalZ:** Za přestupek se uloží pokuta do 500000 Kč.

58

Výkon znalecké činnosti - § 1 odst. 1 ZnalZ

Provádění znaleckých úkonů:

- zpracování a podání znaleckého posudku,
- doplnění znaleckého posudku
- vysvětlení znaleckého posudku
- činnost, která bezprostředně směřuje k podání znaleckého posudku, jeho doplnění nebo vysvětlení.
- Posudek osobně stvrdit, doplnit nebo jeho obsah blíže vysvětlit - § 28 odst. 6 ZnalZ

Jen tyto úkony jsou znaleckou činností!

59

Osobní výkon

- Znaleckou činnost mohou vykonávat pouze osoby, které svou kvalifikací – potvrzenou v rámci licenčního řízení – dávají záruku řádného výkonu znalecké činnosti, a tedy aby namísto těchto osob předmětné činnosti fakticky nevykonávaly osoby jiné
- Osobní výkon je podmínkou výkonu nezávislé, nestranné, řádné a odborně prováděné znalecké činnosti, za kterou znalec odpovídá.
- Osobní výkon znalecké činnosti je povinnost znalce osobně se účastnit všech znaleckých úkonů, jako jsou místní šetření, vyšetření, sepisování posudku i opatřování podkladů.

60

Rozhodnutí Krajského soudu v Praze ze dne 26. 10. 2017, č. j. 51 A 11/2016–58

- Výkon znalecké činnosti je osobní a nepřenositelný.
- Znalec může převzít skutková zjištění od jiné osoby (znalce z jiného oboru či odvětví, konzultanta apod.) za předpokladu, že takový zdroj řádně v nálezové části posudku označí.
- Znalec nesmí přebírat závěry jiné osoby mající povahu posudku samého.

61

Č.j.: 1 As 279/2022 – 49

[18] Znalecká činnost je specifickou, právem regulovanou činností, nad jejímž výkonem dohlíží stát prostřednictvím svých orgánů, neboť její výsledek slouží mimo jiné jako podklad pro rozhodování o subjektivních právech a povinnostech účastníků správních a soudních řízení. **Zákon proto klade zvláštní požadavky na osobu znalce – na jeho osobní vlastnosti, znalosti a zkušenosti z oboru, na jeho obligatorní zápis do seznamu;** na náležitosti znaleckého posudku – na znalcův podpis, znaleckou doložku a také třeba uvedení případného konzultanta; a výkon znalecké činnosti jako takové – například na povinnost mlčenlivosti nebo oznámení své podjatosti. **Stát má proto nepochybně zájem na tom, aby tyto činnosti vykonávala osoba, kterou k tomu aproboval, a způsobem, který jí uložil zákonem.**

62

[20] **Osobním výkonem činnosti se rozumí povinnost znalce osobně se účastnit všech znaleckých úkonů, kterých je k vypracování znaleckého posudku potřeba, tj. povinnost znalce pokrýt svou činností celý rozsah a podstatu znaleckého posudku.**

63

Znalec a mlčenlivost

- **§ 39 odst. 1 písm. g) ZnalZ:** Znalec v rozporu s § 20 odst. 1 nezachová mlčenlivost o skutečnostech, o kterých se dozvěděl v souvislosti s výkonem své znalecké činnosti,
- **§ 39 odst. 2 písm. b) ZnalZ:** Za přestupek se uloží pokuta do 250000 Kč.

64

Mlčenlivost - § 20 ZnalZ

- Povinnost zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, kterých se dozvěděl v souvislosti s výkonem znalecké činnosti (i po skončení).
- **Zprostit mlčenlivost může jen zadavatel**
- Mlčenlivost se **vztahuje i na konzultanty** a další osoby, které se na znalecké činnosti podílely (povinnost písemného poučení).
- Stanovisko OJD MSp a analytického a legislativního odboru NSZ k povinné mlčenlivosti znalců v souvislosti s trestním řízením

65

Mlčenlivost se nevztahuje na případy

- Vědecké činnosti znalce
- Vzdělávací činnosti znalce
- Použití poznatků jen přiměřeným způsobem a v anonymizované podobě.
- Povinnost mlčenlivosti se nevztahuje na řízení proti osobě, která vykonala znalecký úkon, nebo proti zadavateli v souvislosti s touto činností, ani na spory mezi nimi.

66

Příklad – dobré praxe

- Znalec Aleš Čulík však po vydání článku napsal redakci, že tato verze „neodpovídá realitě“. „**Mohu jen uvést, že zveřejněné informace nejsou pravdivé, hrubě a možná úmyslně zkreslují výsledek znaleckého zkoumání,**“ uvedl.
- Byla to však jediná veřejná znalcova reakce na posudek. Aleš Čulík **s odkazem na to, že je vázán mlčenlivostí**, opakovaně odmítá žádosti o komentář, které mu redakce adresovala. Nejinak tomu bylo i tentokrát. „**Jak jsem již opakovaně řekl, jsem vázán mlčenlivostí a nemohu se k ničemu vyjadřovat,**“ řekl Čulík.

67

Příklad – porušení mlčenlivosti „kauza Bečva“

Pokuta: 9.000,-

- Znalec blíže neurčeného dne v lednu roku 2021 řekl reportérům České televize pro pořad Reportéři ČT odvysílaný v České televizi „Byli jsme v DEZE, víme, jak to tam je, a DEZA skutečně je mimo podezření, tak jak to řekla inspekce hned na začátku“, přitom se jedná o skutečnost, kterou se obviněný dozvěděl při výkonu znalecké činnosti při zpracování znaleckého posudku [číslo] ze dne [datum] o posouzení příčin havárie na řece [příjmení] dne [datum] (**skutek 1**);

68

- Dne [datum] v telefonickém rozhovoru s redaktorkou internetového Deníku Referendum řekl, jak dopadly výsledky jeho měření, jak funguje systém správy odpadních vod ve [právnícká osoba], a.s., a dále že dospěl v rámci výkonu své znalecké činnosti ke stejným výsledkům jako [ulice] inspekce životního prostředí a že jeden z prověřovaných subjektů je mimo podezření, přestože se jednalo o skutečnosti, které se obviněný dozvěděl při výkonu znalecké činnosti při zpracování znaleckého posudku [číslo] ze dne [datum] o posouzení příčin havárie na řece [příjmení] dne [datum] (**skutek 2**).
- Jednání obviněného spočívající v tom, že měl blíže neurčeného dne v květnu 2021 na dotaz reportéra MF DNES uvést, že ve znaleckém posudku potvrdil výsledky šetření [obec] inspekce životního prostředí, se neprokázalo (**skutek 3**).

69

Právo na přibrání konzultanta - § 23

- Vyžaduje-li to povaha věci, je znalec oprávněn přibrat **se souhlasem zadavatele** konzultanta k **posuzování zvláštních dílčích otázek**.
- Důvody a okolnosti vedoucí k nutnosti přibrání **musí být uvedeny ve znaleckém posudku**.

70

Notifikační (oznamovací) povinnost vůči MSp

§ 24 ZnalZ: Oznamovací povinnost znalce

- Znalec je povinen oznámit ministerstvu **veškeré skutečnosti**, které mohou vést k pozastavení nebo zániku znaleckého oprávnění, a to **neprodleně**, nejpozději však **do 10 pracovních dnů** ode dne, kdy nastala rozhodná skutečnost.

71

Co se musí ohlásit – věcný výkon činnosti:

- zahájení trestního stíhání znalce pro trestný čin,
- vzetí znalce do vazby nebo jeho nástup do výkonu trestu odnětí svobody,
- existence zdravotních nebo jiných závažných důvodů dlouhodobě znemožňujících výkon znalecké činnosti,
- zahájení řízení o omezení svéprávnosti znalce,
- znalec přestal splňovat podmínky pro výkon znalecké činnosti podle § 5 ZnalZ

72

- existenci zdravotních nebo jiných závažných důvodů dlouhodobě znemožňujících znalci vykonávat činnost nebo ji provádět s odbornou péčí, pokud oprávnění vykonávat činnost nebylo pozastaveno;
- počet znaleckých posudků vypracovaných znalcem zapsaným v seznamu déle než pět let v uplynulých 5 letech nepřesahuje 3 znalecké posudky, (zákaz sebeobviňování versus § 24 ZnalZ),

73

- v případě znaleckých ústavů absence alespoň jednoho znalce oprávněného k výkonu znalecké činnosti, jehož prostřednictvím znalecký ústav vykonává znaleckou činnost, nebo osob zapojených do vědeckovýzkumné činnosti, vykonává-li ústav znaleckou činnost pomocí těchto osob,
- v případě znaleckých kanceláří absence alespoň dvou znalců oprávněných k výkonu znalecké činnosti, jejichž prostřednictvím kancelář vykonává znaleckou činnost.

74

§ 39. odst. 1 písm. i) v rozporu s § 24 nesplní svou oznamovací povinnost řádně nebo ve stanovené lhůtě

Pokuty:

- 8. 000,-
 - 32.000,-
 - 35.000,-
 - 120. 000,-
- Znalci v rozporu s § 24 ZnalZ neoznámili MSp skutečnost, která může vést k pozastavení znaleckého oprávnění podle § 13 odst. 1 písm. a) zákona č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech, a to neprodleně, nejpozději však do 10 pracovních dnů ode dne, kdy nastala rozhodná skutečnost.
 - MSp neoznámili, že s nimi bylo zahájeno trestní stíhání pro podezření ze spáchání přečinu křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku podle § 346 odst. 1 trestního zákoníku, porušili oznamovací povinnost stanovenou v § 24 ZnalZ, a tím spáchali přestupek podle § 39 odst. 1 písm. i) ZnalZ.
 - Právní úprava a kauzy jsou analyzovány in Bulletin 4/2023.

75

Notifikační povinnost ve věcech údajů v seznamu znalců

- jméno (tj. křestní jméno, resp. jména, a příjmení, popř. více příjmení) nebo název právnické osoby,
- údaj o tom, že znalec vykonává znaleckou činnost v rámci znalecké kanceláře,
- jména znalců, prostřednictvím kterých znalecká kancelář nebo znalecký ústav vykonávají znaleckou činnost v jednotlivých oborech, odvětvích a specializacích, resp. osob zapojených do vědeckovýzkumné činnosti znaleckého ústavu podle § 7 odst. 1 písm. c) nebo § 7 odst. 2 ZnalZ;

76

- sídlo,
- kontaktní adresa na území České republiky v případě, že znalec nemá sídlo nebo místo trvalého pobytu nebo místo pobytu podle druhu pobytu cizince na území České republiky,
- identifikační číslo osoby,
- identifikátor datové schránky,
- telefonní kontakt,
- adresa elektronické pošty,
- internetová stránka týkající se znalecké činnosti.

77

Situace, kdy znalec musí odmítnout znalecký úkol – § 19 odst. 1 ZnalZ

- V době, kdy má pozastaveno oprávnění vykonávat znaleckou činnost (§13);
- Nemá oprávnění vykonávat znaleckou činnost v oboru, odvětví nebo specializaci, ve kterých je potřebné úkon vykonat;
- Počet nebo povaha zadaných a doposud nezpracovaných znaleckých posudků znalci neumožňuje podat další znalecký úkon s odbornou péčí a včas;
- Vykonává znaleckou činnost jako zaměstnanec, společník nebo člen znalecké kanceláře.

78

Situace, kdy znalec musí odmítnout znalecký úkol (zadavatel orgán veřejné moci) – § 19 odst. 2 ZnalZ

- Obecně nesmí odmítnout (je důvody v odst. 1)
- Speciálně může odmítnout jen pokud mu:
 - závažné **zdravotní okolnosti**,
 - **závažná rodinná situace**,
 - mimořádné nebo neočekávané pracovní povinnosti

neumožňují vykonat úkon s odbornou péčí a včas, nebo tak stanoví jiný zákon (§ 105 odst. 2 TR → § 99 TR – Zákaz výsledku a § 100 TR – právo odepřít výpověď).

79

Odmítnutí provést znalecký úkon jako přestupek

- § 39 odst. 1 písm. ZnalZ: Znalec se dopustí přestupku tím, že v rozporu s § 19 **odmítne orgánu veřejné moci provést znalecký úkon, nebo** v rozporu s § 28 odst. 6 odmítne písemný znalecký úkon osobně **stvrdit, doplnit nebo jeho obsah blíže vysvětlit.**
- § 39 odst. písm. b) ZnalZ: Za přestupek se uloží pokuta do 250000 Kč.

80

Evidence posudků – § 29 ZnalZ

- Evidence posudků je informačním systémem veřejné správy a je vedena způsobem umožňujícím dálkový přístup.
- Správcem evidence posudků je ministerstvo.
- Znalec je povinen zapisovat údaje podle tohoto zákona do evidence posudků (do 5 dnů).
- Většina zápisů je v neveřejné části systému
- Evidence spuštěna v Q IV 2022 a ostrý provoz po dvou přechodných obdobích je od 1. ledna 2024

81

§ 29 odst. 3 a odst. 4 písm a), b), d) a e) ZnalZ – neveřejný údaj

- den zadání znaleckého posudku,
 - den podání, případně den vysvětlení nebo doplnění znaleckého posudku,
 - obor a odvětví, případně specializaci, ve kterých má být podán znalecký posudek,
 - označení zadavatele znaleckého posudku.
-
- § 29 odst. 5 ZnalZ – přístup má jen MSp a krajské soudy
 - § 29 odst. 5 ZnalZ – na základě odůvodněné žádosti udělí správce evidence posudků přístup v nezbytném rozsahu do neveřejné části rovněž jinému orgánu veřejné moci.

82

Komunikační povinnost

- Znalci by měli řádně komunikovat se zadavateli a potenciálními zadavateli úkonů a reagovat na pokusy o spojení činěné prostřednictvím kontaktů uvedených v seznamu znalců (např. telefon, e-mail atd.) – viz povinnost v § 25 odst. 1 ZnalZ:
- Orgán veřejné moci se znalcem předem projedná zadání znaleckého posudku a lhůtu pro podání znaleckého posudku.
- Znalec je povinen na žádost orgánu veřejné moci provést předběžný odhad předpokládané výše znalečného, které si provedení úkonu vyžádá.

83

Archivace posudku – § 27 odst. 3

- Znalec má povinnost vyhotovit stejnopis znaleckého posudku podaného v listinné podobě a uchovat jej nejméně po dobu 10 let ode dne podání znaleckého posudku.
- Znalec má povinnost uchovat znalecký posudek podaný v elektronické podobě se všemi náležitostmi podle § 27 odstavce 2 nejméně po dobu 10 let ode dne podání znaleckého posudku.

84

Přestupek proti archivační povinnosti

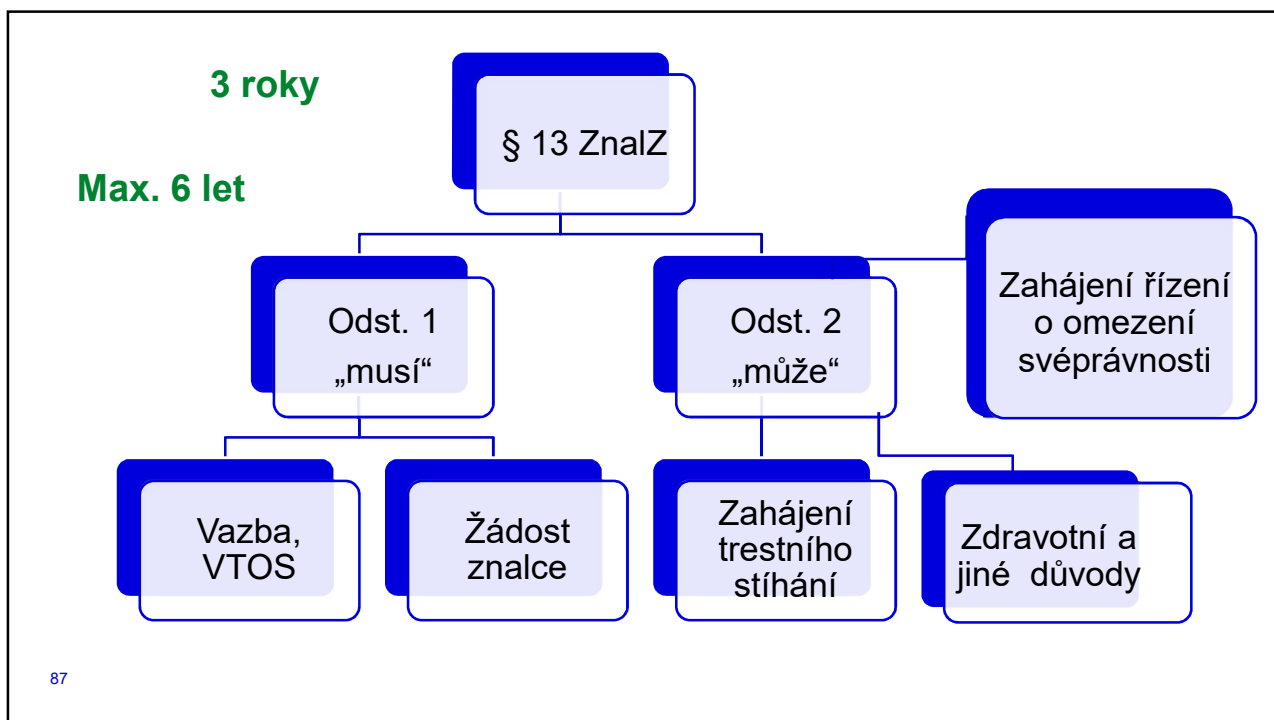
- § 39 odst. 1 písm. j) ZnalZ: Znalec, se dopustí přestupku tím, že rozporu s § 27 odst. 3 ZnalZ nevyhotoví stejnopis znaleckého posudku předloženého v listinné podobě nebo jej neuchová po dobu alespoň 10 let,
- Za přestupek se uloží pokuta do 500000 Kč.

85

Pozastavení a zánik oprávnění vykonávat znaleckou činnost

**§ 13 a § 14
ZnalZ**

86

Zánik – o zrušení rozhoduje MSp (ex offa)

- znalec přestal splňovat podmínky pro výkon znalecké činnosti,
- znalec nedoloží doklad o uzavřeném pojištění ve lhůtě podle § 22 odst. 4 ZnalZ
- znalec nemůže ze zdravotních nebo jiných závažných důvodů dlouhodobě vykonávat znaleckou činnost
- znalec nemůže vykonávat znaleckou činnost s odbornou péčí a oprávnění vykonávat znaleckou činnost nebylo pozastaveno,
- nastanou důvody uvedené v § 35 odst. 4 ZnalZ (méně jak 3 posudky za 5 let),
- znalec **závažným způsobem** porušil **nebo** **opakovaně** porušuje povinnost stanovenou tímto zákonem.

88

Náprava – § 14 odst. 2 ZnalZ

- Je-li to možné a nehrozí-li nebezpečí z prodlení, vyzve ministerstvo znalce před vydáním rozhodnutí o zrušení oprávnění vykonávat znaleckou činnost k nápravě ve stanovené přiměřené lhůtě.
- Tento postup není použitelný na všechny případy v § 14 odst. 1 ZnalZ

89

Zánik – § 14 odst. 3 ZnalZ – žádost či skutečnost

- smrt znalce,
- oznámením o ukončení znalecké činnosti, a to k poslednímu dni kalendářního měsíce následujícího po měsíci, ve kterém bylo oznámení ministerstvu doručeno,
- právní mocí rozhodnutí o zrušení oprávnění vykonávat znaleckou činnost.

90

Postup po zániku – § 14 odst. 3 a 4

- Vrátit podklady sloužící pro vypracování posudku zadavateli
- Odevzdat pečeť a průkaz ministerstvu (až po skutečném zániku oprávnění)
- Pozor § 41 odst. 1 písm. c) ZnalZ

91

Dotazy?

92